

Padomes secinājumi par priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanu un panākumu skolā veicināšanu

(2015/C 417/05)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

SAISTĪBĀ AR

- stratēģijas “Eiropa 2020” mērķi izglītības jomā – samazināt Eiropas vidējo līmeni attiecībā uz mācības priekšlaicīgi pārtraukušo cilvēku skaitu ⁽¹⁾, līdz 2020. gadam panākot rādītāju, kas mazāks par 10 % ⁽²⁾;
- Padomes 2009. gada 12. maija secinājumiem par stratēģisku sistēmu Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (“ET 2020”) ⁽³⁾;
- Padomes un Komisijas 2015. gada kopīgo ziņojumu par stratēģiskas sistēmas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā īstenošanu ⁽⁴⁾,

ŅEMOT VĒRĀ

- Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra ieteikumu par pamatprasmēm mūžizglītībā ⁽⁵⁾;
- Padomes 2010. gada 11. maija secinājumus par izglītības un apmācības sociālo dimensiju ⁽⁶⁾;
- Padomes secinājumus par agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi – kā mūsu bērniem nodrošināt vislabākos priekšnoteikumus nākotnei ⁽⁷⁾;
- Padomes 2011. gada ieteikumu par politiku, lai mazinātu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu ⁽⁸⁾, jo īpaši tam pievienoto politikas sistēmu un aicinājumu dalībvalstīm līdz 2012. gada beigām nodrošināt tādu visaptverošu politiku mācību priekšlaicīgas pārtraukšanas jomā, kas ietvertu preventīvus, intervences un kompensācijas pasākumus;
- Eiropas Parlamenta 2011. gada 1. decembra rezolūciju par priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas novēršanu ⁽⁹⁾;
- Padomes 2013. gada 22. aprīļa ieteikumu par garantijas jauniešiem izveidi ⁽¹⁰⁾;
- 2015. gada 17. marta Parīzes deklarāciju par pilsoniskuma un kopēju brīvības, iecietības un nediskriminācijas vērtību sekmēšanu ar izglītības palīdzību,

UN ŅEMOT VĒRĀ

- Luksemburgas prezidentūras simpoziju *Turpmākā virzība – priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas novēršana un panākumu skolā veicināšana*, kurš 2015. gada 9. un 10. jūlijā notika Luksemburgā un kurā pulcējās politikas veidošanas un pētniecības jomas dalībnieki un praktiķi no visas ES, lai apspriestu šo svarīgo tematu;
- Luksemburgas prezidentūras konferenci par *Daudzveidību un daudzvalodību agrīnajā pirmsskolas izglītībā un aprūpē*, kura 2015. gada 10. un 11. septembrī notika Luksemburgā;
- ET 2020 Tematiskās darba grupas jautājumos par priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu 2013. gada galīgo ziņojumu un Skolu politikas darba grupas 2015. gada politikas vēstījumus;
- ET 2020 Tematiskās darba grupas jautājumos par agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi 2014. gada ziņojumu, kurā ierosināti galvenie principi attiecībā uz kvalitātes sistēmu šajā jomā,

⁽¹⁾ Tā iedzīvotāju daļa vecumā no 18 līdz 24 gadiem ar tikai zemāko vidējo izglītību vai zemāku izglītības līmeni, kuri neturpina izglītību vai apmācību (*Eurostat*/darbaspēka pētījums).

⁽²⁾ EUCO 13/10, I PIELIKUMS, ceturtais ievilkums (12. lpp.).

⁽³⁾ OV C 119, 28.5.2009., 2. lpp.

⁽⁴⁾ Skatīt šā *Oficiālā Vēstneša* 25. lpp.

⁽⁵⁾ OV L 394, 30.12.2006., 10. lpp.

⁽⁶⁾ OV C 135, 26.5.2010., 2. lpp.

⁽⁷⁾ OV C 175, 15.6.2011., 8. lpp.

⁽⁸⁾ OV C 191, 1.7.2011., 1. lpp.

⁽⁹⁾ OV C 165 E, 11.6.2013., 7. lpp.

⁽¹⁰⁾ OV C 120, 26.4.2013., 1. lpp.

UZSKATA, KA

Šobrīd, kad ir pienācis gan stratēģijas "Eiropa 2020", gan arī *ET 2020* stratēģiskās sistēmas vidusposms, un četrus gadus pēc tam, kad Padome pieņēma ieteikumu par politiku, lai mazinātu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu ⁽¹⁾, ir pienācis laiks novērtēt līdzšinējos panākumus, lai pārskatītu, stiprinātu un pilnveidotu pasākumus, kuru mērķis ir mazināt šo parādību un veicināt panākumus skolā visiem.

Kopš Padomes ieteikuma pieņemšanas 2011. gadā daudzi iepriekš izdarītie secinājumi par priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu ir pilnveidoti un papildināti ar mācīšanos no līdzbiedriem un labas prakses apmaiņu starp dalībvalstīm, ar turpmākiem pētījumiem un valstu līmenī pieņemtās politikas sīku analīzi. Stratēģijas "Eiropa 2020" pamatmērķis attiecībā uz priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu ir nodrošinājis to, ka šis jautājums joprojām ir valstu politikas programmu prioritāte, un ir palīdzējis veicināt izglītības reformas.

Lai gan priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītāju samazināšanā pēdējos gados ir vērojami būtiski panākumi, vēl joprojām pārāk daudz skolēnu turpina priekšlaicīgi pārtraukt mācības ⁽²⁾. Starp dalībvalstīm un pašās dalībvalstīs saglabājas ļoti lielas atšķirības, un daudzās valstīs joprojām nav visaptverošu stratēģiju, kam bija pausts atbalsts Padomes 2011. gada ieteikumā.

Šā iemesla dēļ ES un dalībvalstis atzīst, ka ir vajadzīgi aktīvi centieni, lai izpildītu – un, ja iespējams, pat pārsniegtu – stratēģijas "Eiropa 2020" mērķi.

UZSVĒR, KA

1. Priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu parasti izraisa vairāki, bieži vien savstarpēji saistīti personiski, sociāli, ekonomiski, kultūras, izglītības, ar dzimumu un ģimeni saistīti faktori, un tā ir saistīta ar kumulatīvas atstumtības situācijām, kuru izcelsme bieži meklējama agrīnā bērnībā. Grupas ar zemu sociālekonomisko statusu tiek skartas lielākā mērā, un priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītāji ir īpaši satraucoši konkrētās grupās, piemēram, bērni ar migrantu izcelsmi (tostarp nesen ieradusies migranti un ārvalstīs dzimuši bērni), romu bērni un bērni ar speciālām izglītības vajadzībām.
2. Izglītojamo līdzdalību un rezultātus būtiski ietekmē arī izglītības sistēmu struktūra un kvalitāte, un daži sistēmiski faktori var nelabvēlīgi ietekmēt mācību sasniegumus. Izglītojamo lēmumu priekšlaicīgi pārtraukt mācības var izraisīt arī tādi faktori kā nelabvēlīga vide skolā, vardarbība un iebiedēšana, tāda mācību vide, kurā izglītojamie nejūtas cienīti vai novērtēti, mācību metodes un programmas, kas, iespējams, ne vienmēr ir vispiemērotākās, nepietiekams atbalsts izglītojamajiem, karjeras izglītības un norādījumu trūkums vai sliktas skolotāju attiecības ar skolēniem.
3. Mūsu aizvien daudzveidīgākajā sabiedrībā ir steidzami nepieciešami tādi iekļaujoši un koordinēti risinājumi gan no izglītības nozares dalībniekiem, gan arī no dalībniekiem, kas nav saistīti ar izglītību, kuru mērķis ir veicināt tādas kopīgas vērtības kā iecietība, savstarpēja cieņa, vienlīdzīgas iespējas un nediskriminācija, kā arī sekmēt sociālo integrāciju, starpkultūru izpratni un piederības sajūtu.
4. Lai nepieļautu marginalizāciju un sociālo atstumtību, kā arī samazinātu ekstrēmisma un radikalizācijas risku, ļoti svarīgi ir nodrošināt, ka katram jauniešiem ir vienlīdzīga piekļuve kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai ⁽³⁾ un iespēja pilnībā attīstīt savu potenciālu neatkarīgi no individuāliem, ar ģimeni vai dzimumu saistītiem faktoriem, sociālekonomiskā statusa un dzīves pieredzes.
5. Pabeigta vidējā izglītība vai profesionālā izglītība un apmācība parasti tiek uzskatīta par minimālo sākuma kvalifikāciju sekmīgai pārejai no izglītības uz darba tirgu, kā arī piekļūšanai izglītības un apmācības nākamajiem posmiem. Tā kā personas, kuras priekšlaicīgi pārtrauc izglītību un apmācību, ir pakļautas lielākam bezdarba, nabadzības un sociālās atstumtības riskam, ieguldījumi jauniešu izglītības sasniegumu atbalstam var palīdzēt pārraut trūkuma loku un pārtraukt nabadzības un nevienlīdzības nodošanu no paaudzes paaudzē.

⁽¹⁾ Apvienotā Karaliste balsoja pret šo ieteikumu.

⁽²⁾ Saskaņā ar 2014. gada datiem 11,1 % personu vecumā no 18 līdz 24 gadiem bija pārtraukušas izglītību un apmācību, nepabeidzot vidējās izglītības programmas, un šo jauniešu skaits sasniedza aptuveni 4,4 miljonus (avots: Eurostat (darbaspēka apsekojums), 2014. gads).

⁽³⁾ Šajos secinājumos jēdziens "iekļaujoša izglītība" attiecas uz visu personu tiesībām uz kvalitatīvu izglītību, kas atbilst mācību pamatvajadzībām un bagātina izglītojamo dzīvi.

AICINA DALĪBVALSTIS, PIENĀCĪGI IEVĒROJOT SUBSIDIARITĀTES PRINCIPU UN SASKAŅĀ AR APSTĀKĻIEM VALSTĪ

1. Aktīvi īstenot Padomes 2011. gada ieteikumu par politiku, lai mazinātu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, jo īpaši:
  - a) turpinot izstrādāt un īstenot tādas visaptverošas stratēģijas – vai līdzvērtīgas integrētas politikas, kurās ietilpst uz faktiem balstīti preventīvi, intervences un kompensācijas pasākumi, –, kuras ir saskaņoti iekļautas kvalitatīvā izglītībā un apmācībā un uz kurām ir vērsta ilgspējīga politiskā apņemšanās ar stingru uzsvāru uz novēršanu;
  - b) nodrošinot visas attiecīgās jomas (sevišķi izglītības un apmācības, nodarbinātības, ekonomikas lietu, sociālo lietu, veselības aprūpes, mājokļu jautājumu, jaunatnes, kultūras un sporta jomas) pārstāvošo ieinteresēto personu apņemības pilnu līdzdalību un ilgtermiņa sadarbību starp tām visos līmeņos un starp visiem līmeņiem, pamatojoties uz skaidri noteiktām lomām un pienākumiem un paredzot ciešu koordināciju.
2. Līdztekus ES priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas rādītājam izpētīt iespējas tādu valsts datu vākšanas sistēmu izstrādei vai pilnveidei, ar kurām tiek regulāri apkopota plaša informācija ⁽¹⁾ par izglītojamajiem, jo īpaši tiem, kuri ir pakļauti riskam un kuri priekšlaicīgi pārtrauc mācības. Šādas sistēmas, aptverot visus izglītības un apmācības līmeņus un veidus un pilnībā ievērojot valsts tiesību aktus par datu aizsardzību, varētu:
  - a) radīt iespēju regulāri pārraudzīt izglītības sasniegumus, lai agri atklātu un apzinātu izglītojamos, kuri ir pakļauti priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riskam;
  - b) palīdzēt noteikt kritērijus un rādītājus nelabvēlīgu izglītības apstākļu apzināšanai;
  - c) palīdzēt izprast priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas iemeslus, tostarp apkopojot izglītojamo viedokļus;
  - d) sekmēt datu un informācijas pieejamību dažādos politikas līmeņos un to izmantošanu politikas izstrādes vadībā un pārraudzībā;
  - e) nodrošināt pamatu iedarbīgu norāžu un atbalsta izstrādei skolās, lai novērstu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, kā arī turpmāku pasākumu izstrādei jauniešiem, kuri priekšlaicīgi pārtraukuši izglītību un apmācību.
3. Attiecīgā gadījumā apsvērt vērīenīgāku valsts mērķu izvirzīšanu priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanai, jo īpaši tad, ja esošie mērķi jau ir sasniegti.
4. Apzināt tās skolas vai vietējo vidi, kur ir augsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risks un ļoti nelabvēlīgi izglītības apstākļi un kas varētu gūt labumu no papildu atbalsta vai līdzekļiem.
5. Vajadzības gadījumā īstenot izglītības sistēmu reformu, pievēršoties visam izglītības un apmācības klāstam, tostarp neformālās mācīšanās procesam un jauniešu darba lomas atzīšanai, lai stiprinātu strukturālo, pedagoģisko, izglītības satura un profesionālo nepārtrauktību, atvieglotu pārejas, pievērstos segregācijai un nevienlīdzībai izglītības sistēmās un veicinātu pasākumus, ar kuriem atbalsta izglītojamo panākumus un sasniegumus izglītībā un motivē viņus pabeigt izglītības iegūšanu.
6. Nodrošināt vispārēju taisnīgu piekļuvi izmaksu ziņā pieejamai un kvalitatīvai agrīnai pirmsskolas izglītībai un aprūpei. Agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes procesā attīstītās kognitīvās un nekognitīvās prasmes var palīdzēt bērniem pilnībā izmantot savu potenciālu un nodrošina viņiem pamatu dzīvei un panākumiem skolā. Agrīnās pirmsskolas izglītības un aprūpes struktūrām vajadzētu arī sekmēt mācībās izmantotās valodas (-u) efektīvu apguvi, vienlaikus respektējot kultūras un valodu daudzveidību. Piederības sajūtas izkopšana un drošu un uz uzticēšanos balstītu attiecību veidošana jau no agras bērnības ir ļoti svarīga bērnu turpmākajām mācībām un attīstībai.

⁽¹⁾ Plaša informācija nozīmē uzzināt vairāk jo īpaši par:

- vecumu, kurā tiek pārtraukta izglītība un apmācība,
- saikni starp priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu un mācību kavējumiem,
- atšķirībām attiecībā uz priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, kas atkarīgas no dzimuma, akadēmiskajiem panākumiem vai sasniegtā izglītības līmeņa,
- sociālekonomisko stāvokli vai netiešiem rādītājiem, piemēram, vidi dzīvesvietā,
- izglītojamā izcelsmi un/vai dzimto valodu.

7. Sekmēt un veicināt uz sadarbību vērstas (visas mācību vides) pieejas, lai vietējā līmenī mazinātu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, izmantojot, piemēram:
- a) skolām piešķirtu lielāku rīcības brīvību pārvaldības, mācību satura un darba metožu jautājumos, tostarp arī lielāku autonomiju apvienojumā ar efektīvu pārskatatbildību;
  - b) piemērotus atvērtus un pārredzamus kvalitātes nodrošināšanas mehānismus un skolu plānošanas un uzlabošanas procesus, kas izveidoti un īstenoti, aktīvi iesaistot visu skolu kopienu (skolu vadītājus, skolotājus un citus darbiniekus, izglītojamos, vecākus un ģimenes);
  - c) efektīvas partnerības un starpnozaru sadarbību starp skolām un ārējiem ieinteresētajiem dalībniekiem, tostarp dažādu jomu profesionāļiem, NVO, uzņēmumiem, apvienībām, jaunatnes darbiniekiem, vietējām pašvaldībām un dienestiem un citām personām, kas plaši pārstāv sabiedrību atbilstīgi vietējam kontekstam;
  - d) sadarbību starp dažādu veidu un līmeņu skolām, kas atrodas tajā pašā apgabalā, kā arī tīklu veidošanu un dažādu profesiju mācību kopienas reģionālā, valstu un starptautiskā līmenī, lai veicinātu labas prakses apmaiņu;
  - e) izcilību skolu pārvaldībā un vadībā, piemēram, uzlabojot darbā pieņemšanas procedūras un skolu vadītāju nepārtrauktas profesionālās izaugsmes iespējas;
  - f) atbalsta un sadarbības kultūru starp skolēniem, vecākiem, ģimenēm un skolu darbiniekiem, lai stiprinātu jauniešu identificēšanos ar skolu sistēmu, palielinātu viņu motivāciju mācīties un veicinātu viņu iesaistīšanu uz sadarbību vērstos lēmumu pieņemšanas procesos;
  - g) atbalstu skolām tādā saziņā ar visiem vecākiem un ģimenēm, kas ir plašāka par to, kura noteikta oficiālajās prasībās par piedalīšanos, un tādās uz savstarpēju uzticēšanos un cieņu balstītas kultūras veidošanā, kurās vecāki un ģimene justos skolā gaidīti un iesaistīti savu bērnu mācību procesā;
  - h) mehānismus, lai agrīni konstatētu tādas neiesaistīšanās pazīmes kā regulāri kavējumi vai uzvedības problēmas;
  - i) sistemātiska atbalsta regulējumu izglītojamajiem, kas pakļauti priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riskam, tostarp padomdošanu, konsultācijas un psiholoģisko atbalstu, kā arī papildu atbalstu izglītojamajiem, kuru dzimtā(-ās) valoda(-as) nav mācību valoda(-as);
  - j) tādu pieejamu, ar mācību saturu nesaistītu un ārpuskolas nodarbību plaša klāsta nodrošināšanu, – piemēram, sports, māksla, brīvprātīgais vai jaunatnes darbs –, kas var papildināt mācību pieredzi, kā arī palielināt izglītojamo līdzdalību, motivāciju un piederības sajūtu.
8. Panākt, lai visi skolēni sev izvirzītu augstus mērķus, un veicināt piekļuvi tādām pamatprasmēm un zināšanām, kas viņus vislabāk sagatavotu nākotnei, vienlaikus izpētot individualizētākas, uz izglītojamo vērstas mācīšanas un mācīšanās veidu iespējas, tostarp izmantojot digitālo resursu līdzekļus, kā arī dažādas novērtēšanas metodes, piemēram, formatīvo vērtēšanu ⁽¹⁾.
9. Pienācīgi ievērojot iestāžu autonomiju, nodrošināt, ka sākotnējā skolotāju izglītība un nepārtraukta profesionālā izaugsme sniedz skolotājiem, pasniedzējiem, skolu vadītājiem, pirmsskolas izglītības un aprūpes speciālistiem un citiem darbiniekiem prasmes, kompetences un pamatzināšanas, kas ir vajadzīgas, lai izprastu un novērstu nelabvēlīgus izglītības apstākļus un iespējamus riska faktorus, kuri var novest pie neiesaistīšanās vai priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas. Šādas prasmes, kompetences un zināšanas varētu aptvert tādus jautājumus kā klases mācību procesa un daudzveidības pārvaldības stratēģijas, attiecību veidošana, konfliktu risināšana, iebiedēšanas novēršanas metodes un karjeras izglītība un norādījumi.
10. Nodrošināt, ka visiem izglītojamajiem ir pieejama karjeras izglītība un norādījumi, elastīgāki izglītības iegūšanas veidi un tāda kvalitatīva profesionālā izglītība un apmācība, kas ir līdzvērtīga vispārējai izglītībai.
11. Nodrošināt visiem mācības priekšlaicīgi pārtraukušajiem jauniešiem piekļuvi kvalitatīvām “otrās iespējas” shēmām un citas iespējas atkārtotai iesaistei izglītības sistēmā un panākt to, lai visas zināšanas, prasmes un kompetences, kas iegūtas ar šiem līdzekļiem, tostarp neformālās un ikdienējās mācīšanās procesā, tiktu validētas saskaņā ar Padomes 2012. gada ieteikumu ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Šajos secinājumos jēdziens “formatīvā vērtēšana” attiecas uz pasākumiem, ko izmanto, lai precīzi apzinātu izglītojamo vajadzības un nodrošinātu, ka savlaicīga un nepārtraukta atgriezeniskā saite ir daļa no mācību procesa.

⁽²⁾ OVC 398, 22.12.2012., 1. lpp.

AICINA DALĪBVALSTIS UN KOMISIJU

1. Maksimāli izmantot iespējas, ko sniedz *ET 2020* stratēģiskā sistēma un atvērtā koordinācijas metode, tostarp iespēju stiprināt mācīšanos no līdzbiedriem un vajadzības gadījumā slēgt līgumus par pētniecību un pētījumiem, lai stiprinātu uz faktiem balstītas politikas veidošanu un attīstītu un izplatītu veiksmīgas politikās prakses piemērus.
2. Izmantot finansēšanas iespējas, ko sniedz tādi ES instrumenti kā, piemēram, programma “*Erasmus+*”, Eiropas Sociālais fonds un Eiropas Stratēģisko investīciju fonds ⁽¹⁾, lai atbalstītu pasākumus, kuru mērķis visaptverošas politikas satvarā ir mazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu un veicināt sadarbību skolās un saistībā ar skolām.
3. Izmantojot pētniecību un mācīšanos no līdzbiedriem, turpināt apzināt visefektīvāko sadarbības praksi skolās un vietējā līmenī, kuras mērķis ir mazināt nelabvēlīgus izglītības apstākļus, samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu un nodrošināt iekļaujošāku izglītību. Nodrošināt šādas prakses plašu izplatīšanu skolās nodarbinātajiem speciālistiem un ieinteresētajām personām, jo īpaši izmantojot elektroniskās mērķsadarbības (*eTwinning*) kopienas un *School Education Gateway* instrumentu.

AICINA KOMISIJU:

1. Saistībā ar Eiropas pusgadu un *ET 2020* ziņošanas kārtību, tostarp izmantojot izglītības un apmācības pārraudzības pārskatu, turpināt sekot notikumu attīstībai un izplatīt informāciju par to dalībvalstīs, un regulāri ziņot par virzību stratēģijas “*Eiropa 2020*” mērķa sasniegšanā un dalībvalstu stratēģiju vai līdzvērtīgu integrētu politiku priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas jomā īstenošanā.
2. Turpināt attīstīt sadarbību ar pētniekiem, dalībvalstīm, attiecīgajām ieinteresētajām personām, tīkliem un organizācijām, lai atbalstītu valstu un ES politikas priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas jomā īstenošanu.
3. Strādājot kopā ar dalībvalstīm, uzlabot sadarbību šajā jautājumā ar attiecīgām starptautiskajām organizācijām, piemēram, ESAO.
4. Atgādināt, cik svarīgi ir turpināt pievērst uzmanību iekļaujošai izglītībai un priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas mazināšanai saistībā ar plānoto *Erasmus+* starpposma pārskatīšanu.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/1017 (2015. gada 25. jūnijs) par Eiropas Stratēģisko investīciju fondu, Eiropas Investīciju konsultāciju centru un Eiropas Investīciju projektu portālu, ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1291/2013 un (ES) Nr. 1316/2013 (OV L 169, 1.7.2015., 1. lpp.).